

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA ANDRAGOGIKY A PERSONÁLNÍHO ŘÍZENÍ

bakalářské prezenční studium

2006–2009

Nina Hladníková

Typologie osobnosti podle Myersové a Briggsové

Personality Type based on Myers-Briggs Type Indicator

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Praha 2009

Vedoucí práce: ..... PhDr. Šnýdrová Ivana, CSc.

P r o h l a š u j i,

že tuto předloženou bakalářskou práci, jsem vypracoval zcela samostatně a uvádím v ní všechny použité prameny a literaturu.

8. dubna 2009

Obsah

Resumé	4
Summary	5
0 Úvod	6
1 Teorie osobnosti	8
1.1 Hippokratova typologie osobnosti	9
1.2 Kretschmerova konstituční typologie	10
1.3 Psychoanalytická teorie	11
1.4 Jungova typologie	12
1.5 Teorie zaměřená humanisticky	13
2 Vznik Typologie osobnosti podle Myersové a Briggsové	15
3 Čtyři dichotomie	17
3.1 Extraverze a Introverze (E – I)	18
3.2 Smysly a Intuice (S – N)	20
3.3 Myšlení a Cítění (T – F)	22
3.4 Usuzování a Vnímání (J – P)	24
4 Šestnáct osobnostních typů	27
5 Čtyři temperamenty	40
5.1 Temperament průzkumníka (Dionýsovský temperament)	41
5.2 Temperament strážce (Epimétheovský temperament)	43
5.3 Temperament idealisty (Apollónský temperament)	45
5.4 Temperament racionalisty (Prométheovský temperament) ...	47
Závěr	49
Soupis bibliografických citací	50
Bibliografie	52

Resumé

Každý jedinec je výjimečný. Každý z nás je produktem dědičnosti a prostředí. Velký vliv na vývoj osobnosti má rodina, kultura, životní situace a zkušenosti. Výsledkem je odlišnost od kohokoliv jiného. Každý člověk přepokládá, že myšlení ostatních lidí funguje na stejném principu, ale velmi často lidé, se kterými přijdeme do kontaktu, nehodnotí a nevnímají věci jako my nebo se nezajímají o stejné věci. Jejich myšlení funguje odlišně než to naše. Tyto odlišnosti vytváří prostor pro aplikaci a využití osobnostních typologií.

S odlišným vnímáním, názory, pohledy, se setkáváme ve všech oblastech našeho života, ať už v rodinném, školním či pracovním prostředí. K porozumění těchto rozdílů nám pomáhá i typologie osobnosti podle Myersové a Briggsové (MBTI®). MBTI umožňuje identifikovat, proč se lidé chovají tak jak se chovají, proč dělají rozhodnutí jinak, než jak očekáváme. K tomu využívá čtyř dichotomií, na jejichž základě je vytvořeno šestnáct osobnostních typů. Kromě pochopení základního chování lidské osobnosti, můžeme tuto typologii využít i v jiných oblastech, jako např.: osobní rozvoj, plánování a rozvoj kariéry, koučování, zlepšení komunikace, řešení konfliktů a problémů, budování týmů apod.

Summary

Each individual is unique. Each of us is a product of heredity and environment. Big influence and impact on our personality has the family, culture, life situations and experience. The result is the difference from everyone else. Each person supposes that other people's minds function on the same principles. However very often, the people with whom we interact do not assess and perceive things in the way do or they are not interested in the same things. Their thinking functions differently. These differences create space for application and usage of personality type theories.

With various perception patterns, opinions and views we meet in all areas of our life – in the family, school or working environment. To understand these differences we might be helped by the Personality Type based on Myers-Briggs Type Indicator (MBTI®). MBTI makes it possible to identify why people act as they do, why they drawn other conclusions then we expect. Four dichotomies which give basis for creation of sixteen personality types are used by MBTI. In addition to understanding basic human behavior, we can use this type theory in other domains, e. g.: personal development, planning and career development, coaching, communication improvement, conflicts and problem-solving, teambuilding etc.

0 Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma „typologie osobnosti podle Myersové a Briggsové“ (MBTI®). O tuto typologii osobnosti se zajímám již delší dobu. Můj zájem pramení ze zkušeností, které jsem mohla získat díky spolupráci s firmou Coaching Systems.

Typologie osobnosti podle Myersové a Briggsové není v České republice natolik známá a rozšířená, jako je tomu ve Spojených státech. U nás jen malá část lidí ví, co se skrývá pod pojmem MBTI a často je to pouze jakási povrchní znalost. Lidé tuší, že se zde vyskytují nějaké typy a často si vzpomenu pouze na preference typu extraverte a introverte. Kdežto ve Spojených státech je tato typologie naprosto běžně používaná i mezi obyčejnými lidmi. V USA je tak rozšířená, jako je u nás rozšířeno Hippokratovo temperamentové dělení osobnosti na sangvinika, melancholika, flegmatika a cholerika.

Proto je mým cílem v této bakalářské práci ukázat, že i tato metoda má nejen své místo v psychologii, ale také v andragogice a personálním řízení. Ráda bych přiblížila tuto u nás méně známou typologii osobnosti (ve srovnání například s Hippokratovou typologií či s typologií Sigmunda Freuda). Chtěla bych určit, kam je možné tuto typologii zařadit a ukázat, jaké je její možné využití a jak na jejím základě jednat s jinými lidmi. Cílem je též popsat všechny hlavní části typologie MBTI a ráda bych ostatní seznámila s tím, co jednotlivá písmena znamenají i co se skrývá například pod kódem typu INTP .

V první části své bakalářské práce bych se ráda zabývala zařazením typologie osobnosti podle Myersové a Briggsové mezi ostatní typologie

osobnosti. Zmínila bych zde některé typologie osobnosti a budu se snažit vystihnout jejich podstatu.

V hlavní části bych ráda přiblížila vznik a vývoj typologie osobnosti podle MBTI. Chtěla bych zmínit základní vliv Junga a jeho díla, které tak velmi podnítilo vytvoření typologie osobnosti podle Myersové a Briggsové.

V dalších kapitolách bych poté věnovala pozornost jednotlivě všem osmi preferencím, které tvoří základní stavební prvek celé typologie MBTI. Na základě osmi preferencí bych se zmínila o existenci šestnácti osobnostních typů, u kterých bych dále popsala jejich projevy, silné a slabé stránky. Poté bych se zaměřila na čtyři temperamenty, do kterých vždy řadíme čtyři osobnostní typy. Temperamenty by měly umožnit jednodušší porozumění vždy dané skupině čtyř osobnostních typů.

Doufám, že tato práce bude mít vliv na andragogy a personalisty a že jim ukáže možnosti využití, klady a zároveň i zápory této typologie osobnosti. Byla bych ráda, kdyby se tato typologie osobnosti stala na základě mé práce přístupnější a že ostatní zaujme alespoň z části tak, jako zaujala mě.

V neposlední řadě bych ráda poděkovala vedoucímu práce PhDr. Ivaně Šnýdrové CSc.

1 Teorie osobnosti

Teorie osobnosti jsou soustavy vypracované převážně psychology či psychiatry. Tyto teorie vysvětlují vztahy dynamických sil, které působí v životě každého člověka. I když všechny teorie vyšly z rozsáhlých souborů empirických zkušeností, údaje zvolené jedním teoretikem se výrazně liší od údajů jiných teoretiků. Teoretici se mohou zaměřovat na různé oblasti, jako na základní motivační síly v jedinci, pochody vývoje a zrání jedince různými způsoby nebo na mechanismy, jimiž jedinec zvládá ohrožení. Což vysvětluje velkou mírou odlišností, které můžeme najít u různých teorií (Drapela, 2003, s. 15).

Teorie osobnosti se soustředí na výklad rozvoje osobnosti a na psychodynamické mechanismy, o kterých se předpokládá, že ovlivňují velkou většinu lidského chování. Tyto teorie považují za důležité nevědomé složky osobnosti, které často zdůrazňují významy minulých zážitků (Vágnerová, 2004, s. 240).

Osobnost se rozvíjí na základě interakcí dědičných dispozic a vlivů prostředí. Míra dědičnosti může být u každé vlastnosti jiná. Osobnost se během svého vývoje rozvíjí, mění se její struktura, vlastnosti. Každá vývojová etapa má jiný cíl v rozvoji vlastností (Vágnerová, 2004, s. 236–237).

Během dlouhé historie vznikalo mnoho teorií osobnosti např.: Hippokratova typologie osobnosti, Kretschmerova konstituční typologie, Analytická teorie, Psychoanalytická teorie, Individuální psychologie, Interpersonální teorie, humanistické pojetí osobnosti podle C. R. Rogerse, typologie W. H. Sheldona, biosociální teorie osobnosti C. R. Cloningera apod.

1.1 Hippokratova typologie osobnosti

Za nejstarší osobnostní typologii je považována Hippokratova typologie osobnosti. Temperament osobnosti je geneticky podmíněný a poměrně málo ovlivněný vnějšími vlivy. Hippokrates rozlišoval temperament lidí podle „šťáv“, které se vyskytují v lidském těle. Jedná se o krev, hlen, žluč a černou žluč. Tuto typologii později rozpracoval řecký lékař Galén, který ustanovil čtyři temperameny na základě jednotlivých tělních tekutin. Převaha krve vede k temperamentu sangvinika, hlen vede k flegmatiku, žluč odpovídá za povahu cholerika a černá žluč vede k povaze melancholika (Vágnerová, 2004, s. 218).

Sangvinik je člověk, který se snadno přizpůsobuje měnícím podmínkám, je veselý, společenský, dobrosrdečný, optimistický. V pracovních podmínkách je ctižádostivý a produktivní. Žije přítomností a méně se zajímá o minulost a budoucnost. Je bezstarostný a plný naděje. Důležité je pro něj to, co se děje v daném okamžiku. Je družný, přátelský a velmi rád pomáhá lidem

Flegmatik je klidný, jehož nejde jen tak vyvést z míry, je neemotivní, pomalý, předvídatelný, rozumový, zásadový, stálý a občas je lhostejný. V pracovní činnosti dovede vytrvat a nedá se od ní odtrhnout vlivem náhodných okolností.

Cholerik je člověk impulzivní, dráždivý, vzteklý, egocentrický, horkokrevný i aktivní. Velmi snadno se rozhněvá, ale většinou zase rychle vychladne. Bývá energický a dovede strhnout a vést ostatní lidi. Žije činem.

Melancholik je osoba, která má sklony nedůvěřovat, má sklony ke smutku a splínu, je pesimistický, pomalý, ustaraný, podezřavý, vážný,

hloubavý, úzkostný a snadno podléhá depresím a trpí vnitřní nejistotou (Čakrt, 2008, s. 11).

1.2 Kretschmerova konstituční typologie

Německý psychiatr Ernst Kretschmer je představitelem novodobé konstituční typologie. Svým pozorováním určil souvislosti mezi tělesnou stavbou člověka, vlastnostmi osobnosti a určitými druhy psychického onemocnění. Kretschmer pro zjišťování potřebných informací k tvorbě teorie využíval metodu rozhovoru a svých odborných znalostí. Podle něj pak každý typ osobnosti je provázán s určitou psychickou poruchou (Vágnerová, 2004, s. 219)

Tato typologie rozlišuje tři typy osobností na základě jejich tělesné stavby. Jedná se o typy astenika, pyknika a atletika.

Astenický typ člověka se vyznačuje vysokým vzrůstem, dlouhými končetinami, úzkými rameny a boky. Šlachovité svalstvo činí dojem hubenosti a slabosti. Astenik je uzavřený, jednostranně orientovaný, dráždivý a málo přizpůsobivý. Mívá bohatý duševní život a moc se nezajímá o svět okolo sebe. Takoví lidé bývají mlčenliví, nespolečenští a podivínští. Velmi často jsou ohrožováni schizofrenií v podobně halucinací, bludných představ či rozpadem osobnosti.

Pyknický typ se naopak od astenika vyznačuje sklony k tloušťce, má malou postavu se silným krkem, s krátkými horními a dolními končetinami a tuk se mu převážně ukládá v oblasti břicha. Této podoby dosahuje pyknik až mezi třicátým a čtyřicátým rokem života, kdy se začíná jevit jako podsaditý. Pyknik je velmi přátelský, komunikativní, otevřený,

dobrosrdečný a jen zřídka kdy se rozčiluje. Má předpoklady pro maniodepresivní stavy, kde se střídají dvě fáze, manická (euforická nálada, heroické plány, neúnavnost, rychlý myšlenkový tok, atd.) a depresivní.

Třetím typem Kretschmerovy typologie, je atletik, který se vyznačuje atletickou stavbou těla, tedy vyvinutým svalstvem, širokými rameny, vyvinutou kostrou. Atletik je vnitřně vyrovnaný, klidný, přizpůsobivý, někdy flegmatický. Je charakteristický pomalostí, důkladností, nedostatkem fantazie a kreativity. Atletik není ohrožen žádnými duševními onemocněními, ale může být ohrožen rizikem organického poškození mozku, což může být například epilepsie (Nakonečný, 1993, s. 118–121).

1.3 Psychoanalytická teorie

Autorem psychoanalytické teorie je Sigmund Freud. Podle Freuda je osobnost uzavřeným systémem. V rámci tohoto systému vymezil tři subsystémy, které jsou řízeny vzájemně rozpornými principy a cíly, které jsou v neustálém boji. Tyto subsystémy označil jako id, ego a superego, které jsou úzce propojenými složkami osobnosti.

Id pochází z nevědomí a domáhá se okamžitého a úplného uspokojení svých tužeb. Jedná se o vrozenou složku osobnosti. Je iracionální a řídí se principem slasti. Při svém domáhání se slasti nebere v potaz potřeby druhých lidí. Id funguje prostřednictvím primárního procesu, tedy procesu směřujícího k dosahování slasti. Id však není schopné zajistit reálné uspokojení potřeb, funguje pouze na fantazijní úrovni. Na jeho základě se dále rozvíjí další složky osobnosti, což jsou ego a superego.

Ego se rozvíjí z činnosti id, řídí se principem reality, je racionální a působí na vědomé úrovni. Fungování ega se nazývá sekundární proces a na rozdíl od primárního procesu je založen na realitě a směřuje k dosahování opravdového uspokojení potřeby. Pokud je ego dobře rozvinuté, je známkou zdravé osobnosti. Důležitým úkolem ega je koordinace požadavků id a superega.

Superego je naučenou a později rozvinutou složkou osobnosti. Obsahuje omezení, zákazy, ale i chválu a k jeho vytvoření je nutné, aby si jedinec tyto zákazy zvnitřnil. Superego můžeme nazvat moralizující silou v osobnosti, která je postavena na principu dokonalosti. Jakmile není superego dostatečně rozvinuté, lidé mohou cítit málo viny i u velkých mravních přestupků. Naopak lidé s velmi rozvinutým superegem jsou perfekcionisté, kteří trpí mravní úzkostí (Drapela, 2003, s. 21–23).

1.4 Jungova typologie

Autorem typologie, která vnesla do psychologie velmi využívané pojmy extraverte a introverte, je Carl Gustav Jung. Jung se zabýval srovnávacím studiem dosavadních typologií a vlastní typologii poté založil, na základě zpracování svých klinických zkušeností. Pojmy introverte a extraverte v dnešní době patří k nejspolehlivěji ověřitelným psychickým vlastnostem osobnosti.

Extravert je zaměřený na vnější svět, realitu, objekty. Je velmi společensky založený, nemá problém najít si přátele. Extraverti jsou otevření, přístupní, snadno komunikují, a jsou závislí na míněních ostatních.

Introvert je opakem extraverta. Více se zaměřuje na svůj vnitřní svět, má bohatou fantazii a představivost, často bývá uzavřený, nepřístupný, je spíše společensky pasivní a ve společnosti preferuje převážně malé skupiny lidí (Nakonečný, 1993, s. 117).

1.5 Teorie zaměřená humanisticky

Významným představitelem humanistického pojetí osobnosti je americký psycholog a psychoterapeut Carl Ransom Rogers. Rogers se velmi zajímal o rozvoj a změny v osobnosti. Hovoří o dvou důležitých složkách ve struktuře osobnosti, jimiž jsou Já a organismus.

Já neboli Self, se vytváří postupně. Je složeno z vjemů sama sebe, ze vztahů k jiným lidem a k sobě. Může, ale i nemusí být uvědomované. Já vstupuje do vztahu k prožitkům, může je zpracovávat a přijímat jako svou součást, ale může je též popřít nebo zpracovat zkresleně. Velmi důležitá je též shoda mezi ideálním a skutečným já. I když je člověk omezen nejrůznějšími společenskými normami, potřebuje mít svobodu. Nejčastěji se svoboda vztahuje k jeho myšlení. Je důležité, aby se lidé řídili svými potřebami a uvědomovali si, co prožívají.

Organismus je psychosomatickým základem, který zahrnuje všechny psychické a tělesné funkce. Je centrem veškerého prožívání jedince. Zážitkem může být vše, co se děje v jedincově těle, ale i vnímání událostí, které se odehrávají v okolním světě. Všechny nevědomé i vědomé zážitky vytváří fenomenální pole, které není přístupné pro ostatní lidi. Jedinou možností, jak do fenomenálního pole nahlédnout, je empatické vcítění. Organismus je také důležitý pro seberozvíjení, které se uskutečňuje prostřednictvím naplňování potřeb.

Shoda mezi organismem a Já vyjadřuje jedincovu zralost a vyrovnanost. Shody se dosáhne, pokud se interpretace zážitků shoduje se skutečným prožíváním, tedy zda odpovídá skutečnosti. Pokud tomu ale tak není, člověk se může cítit ohrožený a stává se úzkostným (Vágnerová, 2004, s. 247–248).

2 Vznik Typologie osobnosti podle Myersové a Briggsové

Metoda typologie osobnosti podle Myersové a Briggsové vychází z Jungovy typologie osobnosti. Jung začátkem 20. let 20. století začal zkoumat, proč on a jeho učitel Sigmund Freud se každý vydali jiným směrem. Jung byl zmlada chráněncem Freuda, ale později s ním v mnoha věcech nesouhlasil a nakonec si i vytvořil svoji vlastní psychologickou školu.

Jung si postupně začal uvědomovat, že osobnost neobsahuje pouze touhu po rozkoši a vztazích, ale že také obsahuje touhu po moci a ovládnutí, po umění se adaptovat a vyrovnávat se s okolím. Začal tedy vytvářet teorii, která by umožnila každému pohledu uchovat si svoji jedinečnost při popisování jednoho a toho stejného jevu. Nakonec došel k výsledku, že každý jedinec se rodí se čtyřmi základními psychickými rysy, jejichž spojení tvoří osobnostní typ. Všichni se od sebe navzájem lišíme, i když máme stejný soubor funkcí a instinktů. Jedna funkce není důležitější nebo významnější než ta druhá, ale důležité jsou naše preference, které určují rozdíly mezi lidmi. Preference jsou sklony k tomu, co je nám bližší a čemu dáváme větší přednost, tedy, jak „fungujeme“ (Čákr, 2005, s. 15).

Osobnostní typologii MBTI vytvořila Katharine Cook Briggs a Isabel Briggs Myers (matka s dcerou). Tyto dvě ženy obohatily Jungovo vidění osobnosti, které se skládá ze tří dimenzí, kterými jsou extraverze a introverze (E – I), intuice a smysly (N – S) a myšlení a cítění (T – F), ještě o jednu dimenzi a to o usuzování a vnímání (J – P). Obě dámy udělaly krok, ke kterému Jung nikdy nepřistoupil. Vytvořily prakticky využitelný empirický nástroj, známý jako Myers-Briggs Type Indicator, neboli MBTI® (Čákr, 2008, s. 17).

Tento osobnostní dotazník se hned u jeho prvního zárodku dostal do centra kritiky. Akademičtí psychologové namítali, že tyto dvě ženy nemají formální psychologické vzdělání a tedy že nemají ani předpoklady k tomu, aby mohly měřit osobnost. Odborníci neměli pochopení pro dotazník, který byl vytvořen „amatérkami“. Katharine Briggs a Isabela Myers se ale nenechaly odradit a dále pracovaly na rozvoji tohoto inventáře a léta testovaly jeho spolehlivost (Čakrt, 2005, s. 18). Nejdříve testovaly spolehlivost otázek na skupině asi dvaceti příbuzných a přátel, jejichž preference se zdály být čisté a zřejmé po dvacet let. Později bylo potřeba zvyšovat spolehlivost otázek, a tak byly postupně zvětšovány vzorky lidí pro další kontrolu. Počáteční vzorky obsahovaly pouze dospělé jedince, protože u dospělých se očekávala neměnnost jejich preferencí. Později byly do výzkumu zahrnovány i vzorky amerických studentů. Typologie osobnosti MBTI je určena zdravým dospělým jedincům od osmnácti let. Děti by neměli být testováni touto metodou, jelikož v dětství lidé mají schopnost používat všech osm preferencí, ale zpravidla pak začnou rozvíjet jednu nebo dvě, které jim jdou nejlépe a jsou pro ně nejpřirozenější. Až v dospělém věku se jim ustanoví jasné a pevné preference (Myers, McCaulley, Quenk, et al., 1998, s. 13).

V současné době je tento osobnostní inventář jedním z nejrozšířenějších nástrojů, který umožňuje zjistit osobnostní typy a rozdíly mezi lidmi. Byl přeložen do více jak třiceti jazyků a vyplňují ho pracovníci z věhlasných firem z různých oborů, jak jsou Apple Computer, General Electric, McDonald's či 3M. Tak velký zájem o MBTI je hlavně proto, že tento inventář je považován za průkazný, spolehlivý a je snadno prakticky použitelný. Velkou výhodou je, že to co zjišťuje, nehodnotí a neříká, že jeden typ je horší nebo lepší. Je to nástroj, který neohrožuje sebeúctu a sebedůvěru. Naopak poskytuje vysvětlení, proč někteří lidé spolu nevychází, nerozumí si, nebo proč některé vztahy nefungují (Crkalová, Riethof, 2007, s. 13–16).

3 Čtyři dichotomie

Typologie osobnosti MBTI je vytvořena na základě kombinací čtyř dvojic písmen. Jak již bylo řečeno, tři dichotomie byly převzaty od Carla Gustava Junga a čtvrtá dichotomie byla doplněna Myersovou a Briggsovou. Jedná se o tyto čtyři dimenze: extraverze a introverze (E – I), smysly a intuice (S – N), myšlení a cítění (T – F) a poslední přidanou dvojicí je vnímání a usuzování (P – J). Jak je vidět, počáteční písmena (zkratky) nesouhlasí s českými názvy a to proto, že jsou převzata z anglických originálů, která jsou již v psychologii vžitá. Anglické originály jsou **E**xtraversion – **I**ntroversion, **S**ensing – **I**ntuition, **T**hinking – **F**eeling a **P**erceiving – **J**udging. U označení intuice se používá písmeno N, aby nebylo v typologii používáno dvou písmen I.

Každý pól dichotomie stojí v protikladu a napětí vůči svému opaku. Velmi důležité pro psychické zdraví člověka je, aby dosahoval mezi těmito dvěma protiklady dynamické rovnováhy. Ke zdravému rozvoji osobnosti dochází tedy, pokud jedinec kultivuje své preference (Čakrt, 2008, s. 36–37).

K plnohodnotnému prožití našeho života potřebujeme všech osm preferencí, ale v průběhu našeho života se naučíme dávat přednost pouze některým. Kolem nich se pak utváří a profiluje naše osobnost. Díky nim jsme schopni určovat náš vztah k realitě, určovat názory, přesvědčení, sklony i způsoby jednání (Čakrt, 2005, s. 23).

3.1 Extraverze a Introverze (E – I)

Jung předpokládal, že psychická energie člověka, kterou označuje jako libido, může být orientovaná dvěma směry, buď směrem ven, nebo dovnitř. Pokud je energie člověka orientovaná směrem ven, pak jde o extraverci a pokud směrem dovnitř, jedná se o introverci. Extraverze a introverze zde není to, co si lidé běžně vybaví pod těmito pojmy. Extraverze a introverze jsou zde chápány jako orientace a postoje. Řeší převážně otázky, odkud získáváme podněty ke svému jednání a rozhodování.

Extraverti jsou lidé, kteří svou energii získávají z vnějšího světa, tedy z kontaktu s ostatními lidmi, zážitky či nejrůznějšími aktivitami. Dávají najevo otevřenost, vstřícnost, ochotu, rychle a snadno navazují kontakty. Jsou velmi společenští, živí, impulzivní, bezstarostní, emocionálně expresivní, hovorní, společenští a velmi často to jsou oni, kdo baví celou společnost. V rozhovorech dominují a často nečekají, až ostatní domluví. Extraverti mají rádi prostředí, kde je více podnětů a lidí okolo nich. Znájí mnoho lidí a většinu z nich pokládají za své přátele. Nenechávají se dlouho přemlouvat. Rádi řeší problémy s druhými ve společnosti než o samotě. Chtějí od ostatních slyšet, jak vypadají, jací byli, kdo jsou. Pokud tato potvrzení od druhých neslyší, jsou velmi nejistí. Mají rádi telefonování. Berou ho jak zpestření a připadá ji normální ihned jít telefonovat, kdykoliv je něco napadne.

Introverti naopak energii čerpají ze svého nitra, což mohou být myšlenky či plány. Mají rádi soukromí, klid, jsou rezervovaní a přemýšliví, a pokud musí do společnosti, preferují skupiny o malém počtu přátel. Ve vztazích hledají spíše porozumění a hloubku, než pouze množství. Introverti mají rádi prostředí bez velkých vzruchů, převratů, novinek.

Jsou schopni se soustředit na danou věc a nedat se při tom příliš ovlivnit a vyrušit okolím. Mají rádi klidná místa, bez velkého množství lidí, hluku a šumů. Mívají soustředivou a vážavou povahu, jsou rezervovaní a nejsou příliš adaptabilní. Často mívají pocit, že se někdo snaží narušit jejich soukromí. Dávají přednost možnosti předem si věci promyslet a nacvičit, než je řeknou na veřejnosti.

Velkým rozdílem mezi extraverty a introerty je směr komunikace. Pro extraverty je charakteristické mluvit → myslet → mluvit. Tento směr komunikace je naprosto obrácený než u introvertů. U introvertů je směr komunikace myslet → mluvit → myslet. Proto tak často mohou mezi nimi vznikat nedorozumění (Čákr, 2008, s. 56–61).

Příklad

Na příkladu si můžeme ukázat komunikaci mezi extravertem a introvertem, pouze komunikaci zaměníme za tenis.

Extravert a introvert spolu hrají tenis. Extravert vypálí míček a čeká, že introvert mu odpalí ihned vrátí. Extravert čeká, ale míček se mu stále nevrací. Tak tedy vypálí druhý míček a najednou v dálce vidí, že se mu teprve vrací ten první.

Na tomto příkladu je ukázáno, že extravert mluví a očekává okamžitou odpověď, ale odpovědi se mu nedostává, tak „zpanikaří“ a ihned vysloví nějakou druhou možnost. Kdežto introvert nad první otázkou dlouze přemýšlí a nemůže rychle a hned odpovědět.

Dimenze extraverze – introverze, je velmi zřetelná. Proto nám nedá moc práce z tohoto hlediska zařadit většinu lidí. Často se ale může stát, že člověk, který vypadá, jako extravert může být pouze introvert, který má danou situaci

pod kontrolou. A pak nám může být jeho preference po delší dobu utajená (Čakrt, 2005, s. 35).

3.2 Smysly a Intuice (S – N)

Smysly a intuice jsou dva různé způsoby přijímání a shromažďování dat a informací. Důležité je, na co se více zaměřujeme, zda na fakta a detaily, potom se jedná o smysly, nebo na celkové souvislosti, možnosti a společné znaky a pak odpovídá tato psychická funkce intuici.

Lidé s převahou smyslového vnímání jsou praktičtí, mají rádi fakta, informace, které jsou praktické a hmatatelné. Zaměřují se na realitu a současnost. Mají rádi zkušenosti a realitu. Nezaujmeme je povídáním o něčem abstraktním, těžko uchopitelném příliš vzdáleném a obecném (Crkalová, Riethof, 2007, s. 29).

Lidé smyslového typu mají tendence:

- pracovat na jednom úkolu, dokud nedospějí k jeho závěru
- nepracovat na více úkolech najednou
- nedůvěřovat náhlým inspiracím
- postupovat standardními a osvědčenými postupy a způsoby
- věci dělat, než o nich dlouze přemýšlet a hovořit
- věřit tomu, co vidí, co je hmatatelné
- preferovat hmatatelné, viditelné a praktické informace a výsledky
- zabývat se čísly a fakty než pouze idejemi, teoriemi a plány
- doslovného chápání informací (často se jim pak stává, že neví, jak to ten druhý myslel, zda to byl žert či pravda)
- dávat konkrétní otázky, na které očekávají konkrétní odpovědi

- cítit se nesví, když nedostanou jasné pokyny
- číst noviny, časopisy od začátku směrem ke konci a postupovat stranu po straně (Kroeger, Thuesen, 1998, s. 25).

Intuitivní lidé rádi objevují nové přístupy a nebudou příliš šťastní na místech, která vyžadují rutinu a jsou přesně strukturována. Rádi vymýšlejí nové věci, plány a často v širokých souvislostech. Nemají problém s více rozpracovanými věcmi najednou a bez větších problémů přecházejí od jedné činnosti k druhé. Zdůrazňují akci a naléhavost. Intuitivně založení lidé žijí budoucností a nepříliš se zabývají minulostí či přítomností. Mají sklon skákat k závěrům a vynechávat logické postupy. (Čakrt, 2008, s. 41–42).

Lidé intuitivního typu mají tendence:

- k jednomu úkolu navrhovat nespočetné množství řešení
- důvěřovat intuici
- nebrat v úvahu formalizované postupy a raději si dělat věci podle svého
- považovat nutné detaily za nadbytečné
- dávat obecné odpovědi
- zkoumat více variant a možností najednou
- věci znovu a znovu definovat, měnit, upravovat
- používat představivost
- nerespektovat formalizované postupy, ale spíše dělat věci podle sebe (Kroeger, Thuesen, 1998, s. 25).

Příklad

Smyslovému a intuitivnímu typu ukážeme jablko a řekneme, ať popíše, co vidí. Osoba s převahou smyslového vnímání může popsat jablko jako „červené“, „šťavnaté“, „sladké“, „kulaté“, apod. Naopak osoba

intuitivního typu spíše řekne „maminčin výborný koláč“, „William Tell“, apod. (Myers, McCaulley, Quenk, aj., 1998, s. 24).

3.3 Myšlení a Cítění (T – F)

Třetí dimenzí, která je neméně důležitá pro typologii osobnosti podle Myersové a Briggsové je dimenze myšlení a cítění. Tyto dvě funkce nám umožňují zjišťovat, které informace mají pro nás význam a které ne. Je důležité si uvědomit, na základě čeho se rozhodujeme, zda na základě logické analýzy nebo na základě subjektivní analýzy. Pokud se osoba rozhoduje pomocí logické analýzy, bude tomuto typu odpovídat psychická funkce myšlení. Naopak, pokud se osoba rozhoduje prostřednictvím subjektivní analýzy, která je založená na vztazích a hodnotách mezi lidmi, jedná se o psychickou funkci cítění.

Lidé s převahou preference myšlení se často projevují neemocionálně, jako by neměli zájem o pocity druhých. Při rozhodování jsou schopni odpoutat se od jakýchkoliv osobních hledisek, zájmů a osobního prospěchu. Chtějí spravedlivý přístup pro všechny, řeší problémy pomocí logiky. Pokud s něčím nesouhlasí, nemají problém se vyslovit proti, i když to může vyvolat vlnu nevole. Jsou kritičtí a každému řeknou, co si myslí, aniž by brali v úvahu, zda to člověku nějak ublíží. Rozhodují se neosobně a nevěnují pozornost přáním lidí okolo sebe. Uzavírají diskuze na základě toho, co je správné a pravdivé, není pro ně důležité, zda všichni souhlasí. Často bývají spořádaní a jejich život je dobře strukturovaný a organizovaný. Raději důvěřují věcem, které jsou logické a vědecky ověřené. Snadněji si pamatují fakta a čísla než obličej.

Naopak lidé se zaměřením na cítění, při každém rozhodování berou v úvahu, co je pro ně dobré a zda to neublíží ostatním lidem okolo nich. Tato funkce převážně souvisí s osobními vztahy, pocity blízkosti. Dávají přednost tomu, co vyvolává méně nepříjemností a rozporů. Mají rádi harmonii, pochvaly, rádi pomáhají druhým, i když to mohou být pouhé maličkosti. Bývá pro ně důležitější být ve shodě než v konfliktních situacích, a proto jsou schopni od svých názorů mnohdy odstoupit. Často se vyhýbají situacím, ve kterých by se mohly objevit negativní reakce od druhých lidí. Zaměřují se na lidské hodnoty, pocity a emoce. Jsou to lidé, kteří vyjdou druhým vstříc a rádi se setkávají se souhlasem druhých. Za správné rozhodnutí považují to, které bere v potaz pocity ostatních. Jsou schopni vcítit se do jiných a představit si, jak jim asi je.

Nedorozumění mohou vznikat v situacích, kdy jsou oba typy lidí nuceni se rozhodnout způsobem, který je pro ně nepřírozený (Čákr, 2005, s. 44–49).

Příklad

Pokud zadáme skupině se zaměřením na myšlení a cítění stejné téma, každá skupina bude postupovat jinak. Zadání je: Jste trenéry dětského basketbalového týmu a máte rozhodnout, koho vezmete na turnaj do zahraničí. V týmu je dvacet hráčů, ale na zápas můžete vzít pouze dvanáct hráčů. Jakým způsobem hráče vyberete?

Ve skupině s převahou myšlení jsou lidé velmi rychle rozhodnutí. Udělají výkonnostní testy a na jejich základě pojede dvanáct nejlepších hráčů.

Naopak ve skupině s převahou cítění to nebude tak jednoduché. Začnou uvažovat a hledat způsoby, jak to udělat, aby mohli jet všichni členové. Uvažují, že najdou sponzora, který zaplatí cestu i ostatním hráčům. Další možností je že budou vybírat hráče na turnaj podle toho, jakou mají

snahu, jak často chodí na trénink a nebude záležet na tom, jak moc jsou dobří. Když dojdou k rozhodnutí, že tedy bude muset osm hráčů zůstat doma, začnou řešit, jak to nevybraným hráčům a jejich rodičům oznámit, aby neranili jejich city (Crkalová, Riethof, 2007, s. 39).

3.4 Usuzování a Vnímání (J – P)

Tato poslední čtvrtá dichotomie byla vytvořena později než předchozí tři. Tento fakt jí ale nijak neubírá na její důležitosti. Díky této poslední rovině Katharine Briggs a Isabela Myers mohly vytvořit osobnostní inventář MBTI. Při rozhodování, která polovina této dichotomie je ta naše, volíme mezi tím, zda je nám bližší systematické organizování (jedná se o preferenci rozhodování) nebo spíše neformální, spontánní přístup (jde o preferenci vnímání). Tato oblast se tedy zabývá přístupem k životu a okolnímu světu.

Lidé s preferencí usuzování mají snahu si věci plánovat, připravovat si seznamy a s těmito seznamy rádi dále pracují, a největším potěšením je možnost odškrtnout si splněnou položku. Jejich život se vyznačuje strukturou a organizací, svět musí být spořádaný a musí mít vytyčené jasné cíle. Dělají věci důkladně a pořádně. Mají v oblibě pořádek a často mají vytvořený systém, podle něhož jsou věci uspořádané na stole, v šanonech, ve skříni či v ledničce. Velmi často plánují, vytváří si programy na další dny a stanovují si termíny, které dodržují.

Lidé tíhnoucí k vnímání mají tendence přistupovat k životu spontánně, improvizují podle toho, jak se situace vyvine. Rádi zkouší nové věci. Jsou připraveni do posledního okamžiku svá rozhodnutí měnit a nemají problémy s prací na poslední chvíli. Občas ale mohou některým lidem připadat chaotičtí. Nejsou zvyklí plánovat a psát seznamy, a pokud už nějaký

seznam napíše, je velká pravděpodobnost že na něj v krátké době zapomenou. Často mění témata rozhovoru a přeskakují od jednoho k druhému. Jsou hravější a rádi si proměňují práci v zábavu. (Čakrt, 2005. s 69–75).

Příklad

Pár, kdy jeden z dvojice je vnímavého (P) typu a druhý usuzujícího (J) typu, společně jedou na dovolenou. Typ J si už čtrnáct dní dopředu napíše seznam, co všechno bude s sebou potřebovat a už týden před odjezdem bude mít téměř zabaleno. Pravděpodobně bude mít také naplánováno, kde všude se bude chtít během cesty zastavit a co budou jaký den dělat. Naopak osoba typu P je čtrnáct dní před odjezdem v klidu a balit na cestu si začne nejdříve den před odjezdem. Často se stává, že během cesty zjistí, že mu něco chybí, ale to nejdůležitější, pas, peníze a platební kartu, má s sebou (Crkalová, Riethof, 2007, s. 46).

Tyto čtyři dichotomie jsou základním stavebním kamenem pro typologii osobnosti podle Myersové a Briggsové. Umožňují základní identifikaci typů osobnosti, na jejichž základě jsou poté popisovány jednotlivé osobnostní typy a další charakteristiky MBTI. Toto základní rozklíčování osobnosti je prováděno osobnostním inventářem, který musí být doplněný o sebeodhad a o další rozebrání výsledku prostřednictvím specialistů.

Často při váhání, která preference z dané dichotomie nám sedí více, přiklání se k volbě té preference, která je vždy na pravé straně (což jsou I, N, F, P), a to z důvodů, že do preferencí na levé straně (jimiž jsou E, S, T, J) nás nutí postmoderní společnost, která usiluje, abychom byli extravertní, smysloví, myslící a usuzující typy. Tedy například pokud jedinec váhá mezi preferencí E nebo I, bude pravděpodobněji typem introvertním.

Ted' když známe osm základních preferencí typologie MBTI, můžeme se zaměřit na jejich využití při tvorbě a popisu šestnácti osobnostních typů.

4 Šestnáct osobnostních typů

Preference čtyř dichotomií přinášejí šestnáct možných kombinací, které jsou nazývané typy a které jsou označeny čtyřmi písmeny identifikující pól preference. Každý typ je jedinečný a není horšího nebo lepšího. Každý má své silné a zároveň slabé stránky. Výsledný typ ale není důvodem k oslavám a ani k výmluvám či omluvám. Porozumění jednotlivým typům nám pomůže pochopit sama sebe, ale i ostatní. Pomůže nám zdokonalit komunikaci a určit možná rizika mezi typy (Berens, Nardi, 1999, s. 1).

Znalost typů nám umožní lépe pochopit, proč zrovna s daným člověkem máme neustále konflikty, když s ostatními vycházíme bez problémů. Proč nás někdo nepochválí, když si myslíme, že jsme odvedli dobrou práci a pochvalu si zasloužíme. Osobnostní typy nám ukáží, jak být ke svému okolí tolerantnější, jak lépe s lidmi komunikovat, aby nevznikaly nejruznější problémy.

č. 1. Standardní zobrazení tabulky s šestnácti osobnostními typy
(Čakrt, 2005, s. 274)

ISTJ	ISFJ	INFJ	INTJ
ISTP	ISFP	INFP	INTP
ESTP	ESFP	ENFP	ENTP
ESTJ	ESFJ	ENFJ	ENTJ

Následující charakteristiky jednotlivých typů vycházejí z teorie a dlouhodobého zkoumání lidského chování.

- **ISTJ**

Lidé typu ISTJ jsou velmi spolehliví, zodpovědní, produktivní, racionální a v praktických věcech velmi rozhodní. Doma i v práci bývají tiší a vážní. Příliš neprojevují emoce, ani to, že je zraňuje kritika. ISTJ si velmi váží tradice a ctí instituce jako je rodina, církev apod. Tento typ se hlavně zaměřuje na detaily, fakta a výsledky. Jsou schopni nacházet efektivní postupy pro plnění úkolů a logicky a přímočaře řešit problémy. Dokáží se orientovat ve velkém množství nepřehledných informací, dat a čísel. Mají velké zaujetí pro spravedlivost, spolehlivost, praktičnost. Proto je tak často můžeme najít u profesí, jako jsou auditoři, účetní a berní úředníci, bankovní kontrolori či právníci. Jsou trpělivi a řídí se cíly organizace, ovšem ne vždy se ztotožňují s cíli jednotlivých lidí. V roli partnera jsou velkou oprou, jsou věrní a často přebírají odpovědnost za výchovu dětí. Jako rodiče jsou velmi důslední, kteří pevně a jasně stanovují pravidla (Kroege, Thuesenová, Rutledge, 2006, s. 168).

Naopak jejich slabá místa mohou být taková, že při zaměření na svou práci přehlíží mezilidské vztahy. Bývají příliš opatrní a zpravidla vidí problémy černobíle a velmi rychle si vytváří úsudky (Crkalová, Riethof, 2007, s. 168).

• ISFJ

Ze všech introvertních typů mají tyto lidé nejméně potíží chovat se jako extraverti, což jim umožňuje být velmi senzitivní vůči jiným. ISFJ se věnují práci s velkou oddaností a odevzdaností a pokud se do něčeho pustí, zpravidla to dokončí, pokud je to v lidských silách a budou se při tom přesně řídit postupy, řády a ustanoveními. Nejspíš i pořádně neuvaří, pokud nebudou mít přesně všechny ingredience, které kuchařka předepisuje. ISFJ jsou v práci neobyčejně spolehliví, chtějí být užiteční pro ostatní lidi a tak je nejčastěji najdeme v povoláních, kde se mohou starat o nemocné a staré lidi. Často to jsou profese praktických lékařů, sester, ošetřovatelek, ale také mohou být třeba profesionálními ekology. Lidé typu ISFJ jsou velmi loajální vůči nadřízenému a od kolegů, podřízených a nařízených očekávají, že se budou řídit dohodnutými pravidly. Jsou zastánci názoru, že každý by se měl chovat přiměřeně podle svého postavení a nemají rádi, pokud se tak druzí nechovají (Čakrt, 2008, s. 247–248).

Každý typ musí mít automaticky ke svým silným stránkám, i stránky slabé. Tento typ se velmi snaží uspokojovat potřeby druhých a přitom často zapomíná sám na sebe. Je pro ně těžké fungovat v nestabilním a nejistém prostředí a místy se mohou jevit jako tvrdohlaví. ISFJ jsou označováni za ty, kteří mají sklony ihned vytvářet katastrofické scénáře (Crkalová, Riethof, 2007, s. 172).

• INFJ

Osoby typu INFJ bývají organizovaní a bez větších problémů zorganizují i celý tým, pokud se toho neujme někdo jiný. Jsou jemní, citliví, pozorní, starostliví, řeší mezilidské problémy a mají velkou představivost. Tyto vlastnosti lidé považují za ženské vlastnosti, a proto muži tohoto typu

bývají často viděni jako zženštilí. INFJ mají smysl pro pořádek a řád, zaměřují se na teorii a dosahování cílů. K jejich přednostem řadíme intelektuální schopnosti, osobní ideály a starostlivost. Tito lidé nedávají možnost druhým jen tak nahlédnout do svého světa. Proto se často stává, že i když INFJ známe již dlouhou řadu let, najednou ho poznáme z úplně jiné stánky, o které jsme ani v nejmenším neměli tušení. Rádi si vybírají zaměstnání, kde se mohou setkávat s lidmi, ale ideálně pouze ve dvojici. Mohou být psychology či psychiatry, ale též je může lákat dráha duchovních. Můžeme je ale též najít v nejrůznějších typech odborného poradenství, v personálních útvarech, v sociální péči, osobním prodeji apod.

INFJ mají také slabé stránky, například reagují na situace často nepřiměřeně a komplikují i velmi jednoduché věci. Trpí depresemi, pokud nedojde k naplnění jejich idejí (Kroeger, Thuesenová, Rutledge, 2006, s. 174–176).

• INTJ

INTJ je nejvíce sebevědomým typem. Vyniká ve vyjadřování a myšlení a zdá se pak, jako by byl neustále ve střehu. Tito lidé mají sklon k pragmatismu a realitu vidí jako umělou, svévolnou, vykonstruovanou. Mohou si chvílemi pohrávat s filozofickými či náboženskými směry. Jsou otevření nejrůznějším nápadům a konceptům. Vynikají v klasifikování, sumarizování, zobecňování, dokazování, prokazování a demonstrování čehokoliv, o čem chtějí své okolí přesvědčit. Díky všem svým vlastnostem se budou tyto typy objevovat více v povoláních, jako jsou vědečtí výzkumníci, politici či vrcholoví manažeři. Na sebe i ostatní kladou velmi vysoké nároky a tak je obtížně se jim jakkoliv zavděčit. Při volbě přátel a partnera se řídí intuicí a málokdy dají na rady a doporučení druhých.

Působí odměřeně a chladně, ačkoli ve skutečnosti jsou velmi citliví někdy až přecitlivělí jedinci.

Na druhou stranu jejich slabá místa jsou ve sklonu k neustálému zlepšování, čímž může být narušena jejich výkonnost. Někdy věří, že zvládnou cokoliv. Raději spoléhají na své schopnosti, přepínají své síly, než aby nějakou činnost delegovali na ostatní (Čákr, 2008, s. 219–224).

• ISTP

Typ ISTP charakterizuje velké riskování, milují akci a pohyb. Najdeme je u takových sportů, jak jsou nejrůznější druhy závodění, potápění, paragliding a další adrenalinové sporty. Excelentně ovládají nejrůznější nástroje a stroje a jsou velmi fascinovaní zbraněmi. Pokud by se někdy ISTP hromadně postavili proti společnosti, vždy by to bylo se zbraní v ruce a společnost by pak měla proti sobě geniální válečníky. Proto je tak často můžeme najít v profesích, jako jsou vojáci, policisté či vyšetřovatelé. Dokáží sami sebe motivovat a zcela nezávisle pracovat. Téměř všechny věci dělají v čas a v termínu, i když jejich termín a čas nemusí být vždy stejný jako ten náš. ISTP působí v práci dojmem samotáře, avšak ve svém nitru se vždy řadí k nějaké skupině. Mají vynikající smysl pro realitu a správné načasování. (Butt, Heiss, 2005, s. 1).

Slabými stránkami ISTP je fakt, že si více užívají osobního úspěchu než týmového, což může vést k opomíjení korektnosti ve vystupování. Mají tendence ignorovat authority, být cyničtí a sarkastičtí. Často je pro ně těžké, přijmout fakt, že ostatní lidé se na stejnou situaci dívají jinak než oni (Crkalová, Riethof, 2007, s. 169).

• ISFP

ISFP jsou na první pohled rezervovaní, ale jinak jsou přátelští a nesobečtí. Jsou velmi dobrými posluchači a vydrží poslouchat příběhy druhých dlouhé hodiny. Tito lidé jsou laskaví a velmi citliví vůči bolesti a utrpení jiných. Jsou to lidé, kteří netouží po kariéře, nejsou ambiciózní. Vyhovují jim ty pozice, na kterých se nacházejí. Zajímají je také zaměstnání, u kterých mohou uplatnit schopnost rozlišit svými smysly i ty nejjemnější detaily. Rádi se tak věnují nejrůznějším řemeslům. Proto je tak zřídka kdy můžeme najít například na manažerských pozicích. ISFP se nenechá ovládat pravidly a předpoklady. Tento typ člověka maluje, skáče, tančí, běhá, protože právě teď musí, jelikož tak zní jeho impuls. ISFP přitahuje krásné umění. Pravděpodobně, když někde narazíme na výjimečného, malíře, skladatele, tanečníka, nejspíše bude patřit právě k typu ISFP. Sluch, zrak, hmat a pohyb jsou u nich v dokonalé harmonii. Obecně působí dojmem, že mají citlivější smysly než jiní (Keirsey, Bates, 2006, s. 164–166).

Slabými stránkami ISFP je větší zaměření na problémy ostatních než na vlastní. Pokud jsou rozčilení, mohou se stáhnout do ústraní a zcela se izolovat (Berens, Nardi, 1999, s. 1).

• INFP

Lidé s typem INFP mají hluboký smysl pro čest, který pramení z jejich hodnotového žebříčku. Špatně snášejí a nesnadno se vyrovnávají s nejrůznějšími odchylkami a úchylkami a dokáží být nelítostní vůči odpadlíkům či kacírům. Bývají velmi oddáni rodině a zaměstnání. Jsou přizpůsobiví, a proto není velkým problémem s nimi vycházet. Typ INFP nemá sklon se nějak výrazně prosazovat a je spokojenější, pokud za něj

rozhodují jiní. V práci se projevují přizpůsobivě, vítají nové nápady, pozorují lidi okolo sebe a nasávají jejich pocity. Zpravidla volí taková povolání, jako jsou misionáři, knězi, učitelé na vysokých školách, psychiatři či psychologové. Jako partneři bývají velmi oddaní a chtějí žít v klidu a harmonii, bez jakýchkoliv konfliktů. Jsou vnímaví vůči druhým a rádi dělají radost blízkým lidem.

Často jejich slabinou je nevšímavost a negativní kritika vůči jiným. Snaží se jak fyzicky, tak smyslově vyhýbat nepříjemným situacím, což může vést k životu v přetvářce. Je pro ně obtížné mluvit o citlivých problematických záležitostech, které by mohly vzbudit nesouhlas či nelibost (Čakrt, 2005, s. 339–343).

• INTP

INTP je typ volnomyšlenkářský, roztržitý, tvořivý a překypující energií. Jejich abstraktní myšlení je tak rozvinuté, že jsou schopni s přehledem řešit různě náročné a nové projekty. INTP jsou schopni vytvářet nové plány a ideje, ale bez zaměření na detaily a konkrétní cíle. Velmi si cení inteligence a to jak u sebe, tak i u druhých. Někdy to jsou namyšlení intelektuálové, a lidé s nižší inteligencí pak nejsou pro ně rovnými soupeři. Proto bývají občas označováni za arogantní osoby. Další předností je jejich vize a nadšení pro to, co dělají. Často obecné nápady druhých přetváří do vizí, které jsou pro ně motivací. Mívají problémy s vnímáním času, který není pro ně prioritní a obvykle s tím souvisí problémy s dodržováním termínů. Pro INTP je realita pouze jakási obyčejná záležitost, ze které čerpá podněty a myšlenky. Nejvíce důležité je pro něj porozumět celému světu.

Problémovou oblastí je neschopnost přetvořit své vize a ideje ve smysluplnou realizaci. Jsou schopni svůj plán realizovat od začátku

až dokonce, ale pouze ve své mysli. Další slabou stránkou je jejich nechuť ke společenským akcím, jelikož ve společnosti se necítí moc dobře. Tím ale může dojít k odcizení se od kolegů (Kroeger, Thuesenová, Rutledge, 2006, s. 189–191).

• ESTP

ESTP jsou velmi flexibilní a tolerantní. Teorie, koncepty, plánování je nudí, dávají přednost energickému řešení problémů. Zaměřují se na přítomnost, spontánnost a užívají si každý okamžik, který mohou trávit s druhými (Myers, 1984, s. 1). Dokáží ozvláštnit i obyčejné všední události. V jejich společnosti nikdy není nuda. Bývají velmi oblíbení, všude mají spoustu známých, ale méně přátel. Jejich životním mottem, je „Když všechno selže, přečteme si návod.“ Jsou schopni dát věci rychle do pořádku a vynikají v situacích, kdy je nutné, aby se dohodly dvě strany s rozdílnými zájmy a názory. ESTP jsou výborné hybné síly, dokáží prodat každý projekt a nápad neobyčejným způsobem.

Neradi řeší mezilidské problémy, a jakmile se objeví napjaté situace, stahují se do ústraní. ESTP nemají rádi stereotyp v životě a výsledkem jejich nespokojenosti, je pak impulzivnost a nepozornost (Čakrt, 2005, s. 304–306).

• ESFP

ESFP jsou přátelští, nesobečtí, velcí milovníci života, lidí a materiálního potěšení. Vnášejí smysl a realistické přístupy do své práce. Práce s nimi je zábavná a v kolektivu jsou velmi oblíbení díky své vtipné a zábavné povaze (Myers, 1984, s. 1). Bývají bezstarostní, přizpůsobiví, rychle

a efektivně udělají cokoliv, co je nutné pro splnění úkolu. Jsou velmi zdatní při zvládání krizových řešení na poslední chvíli. K ostatním přistupují s velkým zájmem a ochotou pomoci. Umí velmi dobře pozorovat a podporovat druhé. ESFP preferují profese, kde mohou uplatnit tendenci k akci a potřebě kontaktu. Vynikají tak v povoláních tiskových mluvčí, či na pozicích v oddělení styku s veřejností.

Řešit více úkolů najednou a slíbit tolik věcí, které jsou nad jejich možnosti, bývá často jejich slabou stránkou. Často si mohou brát věci příliš osobně a potom mívají pocit, že je ostatní pouze využívají (Crkalová, Riethof, 2007, s. 174).

• ENFP

ENFP jsou velkými optimisty, kteří vidí v lidech to nejlepší a pokud se věci nevyvinou podle jejich růžového očekávání, jsou upřímně překvapeni. Velmi intenzivně vnímají své okolí a jsou schopni postřehnout věci, které ostatním unikají. Lidé typu ENFP jsou velkými improvizátory a rádi vytváří a dělají nové věci. Bývají nadšení, vřelí, vynalézaví a jsou schopni nadchnout se a zvládnout vše, co je začne zajímat. Jsou schopni uplatnit se a uspět ve velkém množství oborů. Bývají skvělí prodejci, scénáristé, dramatici, reklamní pracovníci atd. Aby ale byli své organizaci prospěšní a ve své práci úspěšní, potřebují mít velmi rozmanité úkoly a to nejlépe každý den. Poradí si s jakýmkoliv problémem, hlavně tam, kde mohou spolupracovat s lidmi. Skvěle dokáží vést lidi, ale méně pak zvládají organizační detaily a jejich následné dotažení do konce. Tento typ se vyznačuje velkou touhou po novinkách a rádi si pohrávají s různými možnostmi.

Naopak nedaří se jim a nemají rádi ty činnosti, které vyžadují opakování, dodržování pravidel, nařízení a norem. Takovými činnostmi jsou stresování, jelikož je nejsou schopni přeměnit v zábavu. Často si lidé řadí do skupin (sympatický – nesympatický) a pokud některou osobu nemají příliš v oblibě, mohou mít problémy s ní spolupracovat (Čákr, 2008, s. 191–194).

• ENTP

Lidé typu ENTP jsou vynalézaví, trpěliví a rádi řeší náročné situace. Jakmile zaslechnou, že něco nejde, ihned se pouští do řešení. Bez problémů dokáží komunikovat s druhými. Hodně mluví a dokáží druhé dobře motivovat. Rádi si udržují stálý okruh známých a zajímají se o jejich myšlenky, názory, nápady a bez jakýchkoliv důvodů nebo cílů se se svými přáteli rádi scházejí. ENTP se skvěle uplatňují při práci na inovativních projektech a na jejich uplatňování v praxi. Rádi se učí novým věcem a vytváří okolo sebe soutěživé prostředí. Tito lidé mají spoustu koníčků a jsou odborníky v oblastech, kterými ostatní velmi často zaskočí. Jsou velmi soutěživí a ve všem vidí výzvu. Stále se snaží jít dopředu a vše vylepšovat. Pokud se do něčeho pustí, jsou tak moc přesvědčení o správnosti projektu, že jsou schopni ignorovat normy, postupy a tradice. ENTP věří, že svou improvizací jsou schopni zvládnout každou situaci. (Keirse, Bates, 2006, s. 150–152).

Nevýhodou tohoto typu je každodenní náladovost. Jsou schopni se v jednom okamžiku změnit ze zábavného společníka v depresivního jedince. Nedovedou se vypořádat s fakty a detaily a tak při jejich hromadění se raději uchýlí k jinému projektu nebo situaci řeší jen částečně (Kroege, Thuesenová, Rutledge, 2006, s. 202–203).

• ESTJ

ESTJ mají rádi činnosti, ve kterých mohou ihned vidět hmatatelné výsledky. Ke svému fungování potřebují rozumné důvody a pevné postupy. Jsou rádi, když se věci dělají tak, jak se má. Jsou vynikajícími organizátory, umí sestavovat procesy a dávat dohromady detailní instrukce. Prostředím ESTJ je pořádek, organizovanost a kontinuita. Rodina je pro ně to samé co práce a musí být jasně řízená. Jejich život se odehrává podle zavedených praktik a vše má své místo. Dokáží si vytyčit pevné priority, ctí hierarchii, je jim jasný systém nadřízenosti a podřízenosti a nevyhýbají se odpovědnostem. Dokáží se pevně rozhodnout a toto rozhodnutí pak oddaně splní. Jsou společenštití, mají rádi nejrůznější oslavy a večírky, kde hýří vtipem (Čakrt, 2005, s. 275–277).

Nepřehledné situace je mohou znejistit. Jejich zaměření na detaily a údaje jim může bránit vidět širší souvislosti a důsledky při rozhodování. Občas jsou si tak jistí tím, co dělají, že mohou očekávat od ostatních stejné názory a rozhodování o tom, co je dobré nebo špatné (Crkalová, Riethof, 2007, s. 171).

• ESFJ

Lidé ESFJ jsou nejvíce společenským typem. Kontakt s druhými je pro ně nejdůležitější a často si lidi, které mají rádi, značně zidealizují. Velmi důležitá je pro ně harmonie a soulad. Při nejrůznějších akcích se starají o potřeby druhých a snaží se, aby měli vše, co potřebují. ESFJ respektují pravidla a plní své povinnosti řádně a včas. Preferují plány a časové rozvrhy, které jim umožňují lépe řídit svůj čas. Nejlepší volbou povolání bude pro ně to, kde se hodně jedná s lidmi a kde jim může pomáhat. Jsou vynikající prodejci a prodavači, najdeme je ve školách, ve zdravotnictví.

Typ ESFJ je velmi emotivní, své emoce projevuje otevřeně a potřebuje, aby ho druzí měli rádi a vážili si ho. Bývá citově založený, pamatuje si narozeniny a další významné události, které jsou pro něj důležité (Keirsey, Bates, 2006, s. 157–158).

Někdy se mohou jejich přednosti zvrhnout v nevýhody. Druzí mívají sklony využívat jejich důvěry a ochoty. Pokud jsou v obtížných situacích, snaží se raději ustoupit, než se dostávat do konfliktů. Mívají problémy smířit se, že nedorozumění, nesouhlasy, či konflikty jsou zcela obvyklé. Často si takové projevy berou velmi osobně (Čakrt, 2008, s. 181).

• ENFJ

Lidé tohoto typu jsou velmi dobrými řečníky s přesvědčovacími schopnostmi. Jsou to skvělí přirození vůdci, vnímají lidské potřeby, umí motivovat a povzbudit. Jsou velmi tolerantní a výjimečně kritičtí. ENFJ považují práci za kolektivní, lidé by si měli vycházet vstříc, pomáhat si a vnímat potřeby druhých. Mohou vynikat v mnoha povoláních, a to především proto, že dokáží velmi dobře zacházet s lidmi. Často se u nich stává, že když začnou být nespokojeni se svým povoláním, nemají problém radikálně změnit profesi. Může se tak stát, že z povolání lékaře odejde a stane se scénáristou. Dobře se orientují ve složitých situacích, kdy musí pracovat se spoustou údajů. ENFJ jsou dobrými přáteli, objevují v ostatních to nejlepší a dělá jim velkou radost možnost pomáhat při rozvíjení těchto předností.

Nevýhodou ENFJ je přepadání depresí a pocitů opuštěnosti, pokud nejsou jejich nápady přijímány. Jsou velmi vztahovační a přepadají je pocity méněcennosti (Kroeger, Thuesenová, Rutledge, 2006, s. 208–210).

• ENTJ

ENTJ má velkou potřebu mít věci pod kontrolou. Jejich nejsilnější potřebou je touha vést. Mají velké nutkání vše organizovat. Často je najdeme na pozicích s vysokou odpovědností. Jsou plně oddaní práci a ochotní kvůli ní obětovat jiné aspekty života. Jejich život se odvíjí ve sporech, debatách, konfrontacích s jinými cíly. Dokáží se stručně a jasně vyjadřovat a skvěle vystihnout podstatu věci. ENTJ nezajímají detaily, ale spíše široký pohled. Bývají netrpěliví, pokud se věci nedějí podle jejich očekávání. Pokud zjistí, že některý ze zaměstnanců nepracuje tak, jak má, neváhají s výpovědí. Ve své kariéře dosahují velmi vysokých postavení a mají rádi vedoucí funkce. Bývají své práci natolik oddaní, že občas zapomínají na své další oblasti života. ENTJ často přebírají vedení i doma. Ve výchově dětí je ve vedoucí pozici a děti vychovává k tomu, aby se stali užitečnými a prospěšnými občany.

Jejich ego je může vést k představě, že jsou schopni vše zvládnout hrubou silou, což bývá často sebeklam. Pokud v tom pak neuspějí, přepadne je zklamání, stres a pocity méněcennosti. Další jejich slabou stránkou je arogantní přístup, necitlivost a netrpělivost (Čákr, 2008, s. 172–175).

Nyní když víme, jak se jednotlivé typy lidí projevují, jsme schopni podle určitých základních rysů, rozdělit ostatní do skupin a na základě toho pak s nimi jednat. Jsme schopni zaměřit se na věci, které jsou pro ten daný typ důležité, abychom dosáhli tíženého úkolu. Budeme vědět, že pokud jednáme s typem ESFJ máme k němu přistupovat velmi přátelsky a snažit se mu poskytnout nejrozsáhlejší detaily a vždy přijít na domluvenou schůzku v čas a nejlépe s pár minutovým předstihem.

5 Čtyři temperamenty

Další možností, jak nahlížet na těchto šestnáct osobnostních typů jsou temperamenty. Temperamenty sdružují lidské typy do skupin s podobnými vlastnostmi. Tím, že rozdělíme šestnáct typů do čtyř temperamentů, usnadnění se nám vnímání rozdílů mezi lidmi.

Tyto rozdělení na čtyři temperamenty publikovali David Keirsey a Marilyn Bates v 50. letech 20. století. Třebaže vznikly nezávisle na typologii osobnosti podle Myersové a Briggsové, oba tyto přístupy se navzájem výborně doplňují a je možné najít mezi nimi souvislosti

Temperamenty dělíme na temperament strážce, průzkumníka, idealisty a racionalisty. V MBTI těmto temperamentům odpovídají vždy kombinace dvou písmen z typu (SJ, SP, NF, NT), která jsou společná pro ty dané čtyři osobnostní typy (Crkalová, Riethof, 2007, s. 70).

Někdy se též můžeme setkat s označením temperamentů podle řeckých bohů Apollóna, Dionýsa, Prométhea a Epiméthea. Tito bohové ztělesňují jednotlivé temperamenty. „Mýtus praví, že Apollónovým úkolem bylo dát lidstvu ducha. Dionýsos jej měl naučit radovánkám, Prométheus mu měl přinést vědu a poznání a Epimétheus pak odpovědnost“. (Čákr, 2008, s. 86)

č. 2. Rozdělení typů do čtyř temperamentů
(Čakrt, 2005, s. 119)

ISTJ	ISFJ	INFJ	INTJ
ISTP	ISFP	INFP	INTP
ESTP	ESFP	ENFP	ENTP
ESTJ	ESFJ	ENFJ	ENTJ

- temperament průzkumníka
- temperament strážce
- temperament idealisty
- temperament racionalisty

5.1 Temperament průzkumníka (Dionýsovský temperament)

Temperamentu průzkumníka odpovídají typy, které mají kombinaci písmen SP (smysly ve spojení s vnímáním). Zahrnuje tedy čtyři osobnostní typy ISTP, ISFP, ESTP, ESFP. Tyto typy mají základní podobnosti, ale v důležitých rysech se od sebe liší.

Můžeme se také setkat s tím, že tento temperament bývá označován dionýsovským. Dionýsos je spojen se zábavou, jeho slavnosti byly svátkem

veselí. Tento temperament se vzpírá poutům, závazkům, vazbám a jeho hlavními znaky jsou volnost a nevázanost (Čakrt, 2005, s. 121–122).

Základním znakem toho typu je volnost a nevázanost. Ideální je pro ně dělat si, co chtějí. SP žijí život, zabývají se přítomností a berou, že zítřek ani nemusí nastat a včera je minulost, která už stejně nejde změnit. Průzkumníci milují situace, u kterých nedokáží předem odhadnout výsledek. Nejlépe ze všech temperamentových typů pracují pod tlakem krizí, a čím více je krize naléhavější, tím lépe dokáží vyburcovat své síly. Čím více je v jejich okolí nebezpečí a nenadálých věcí, tím pohotověji a akčněji dokáží zasáhnout. Dokonce, pokud se dlouho nic neděje, jsou schopni si nějakou krizi sami vytvořit (Keirsey, Bates, 2006, s. 32–33).

Už od dětství jsou průzkumníci velmi aktivní a hraví. Mají sklon k nepořádku a špíně a jsou schopni během malého okamžiku udělat v uklizené místnosti velký nepořádek bez ladu a skladu. Ve škole a mezi lidmi jsou průzkumníci velmi oblíbení a veselí, převážně pokud se ještě vyskytují v kombinaci s extravertizací.

Lidé temperamentu průzkumníka nemají rádi učení a získávání vědomostí samo o sobě. Teorie, poučky, fakta jim skoro nic neříkají. Sedět v lavici, stát v řadě, nesmět se bavit o hodinách, učit se něco, co jim nebude ani platné, je pro ně nesmyslné. Pravděpodobně školy hrou byly vytvořeny právě pro tento temperament (Čakrt, 2008, s. 88–90).

Průzkumníci bývají velmi zábavní, optimističtí, jsou považováni za iniciátory zábavy. Bývají velmi obratní v konverzaci a mají neuvěřitelnou zásobu vtipů a zábavných historek. Kdekoliv se objeví, stane se něco dobrodružného a vzrušujícího. Při prvním kontaktu s průzkumníky můžeme ihned nabít pocit, že je známe už dlouhou dobu. Také se ale může stát, že i když je můžeme znát léta, nevíme o nich o mnoho více než při prvním setkání.

Pro temperament SP jsou důležité okamžité momenty, nekoordinují svůj život prostřednictvím dlouhodobých cílů. Jsou velmi akční, dobrodružní, praktičtí a konkrétní. Milují nespoutané akce. Nejsnáze ze všech typů přetrhávají dosavadní sociální vazby. Jsou schopni pohotově opustit jakoukoliv akci či způsob života a neohlížet se zpátky. I přes to jsou průzkumníci považováni za nejkamarádštější. Jsou mistry velkých gest. Pokud jim o něco jde, mají velkou trpělivost, aby cíle dosáhli.

Průzkumníci bývají přitahováni k povoláním, která jsou bohatá na akce a spočívají v rychlém rozhodování. Nemusí to být ale pouze povolání, kde je velké množství diváků, jako je třeba sport či umění, ale může to být jen velká stavba plná netradičních možností, jako je například budování dálnice uprostřed bažiny či stavba mrakodrapu v oblasti častých na zemětřesení (Čakrt, 2005, s. 121–128).

5.2 Temperament strážce (Epimétheovský temperament)

Temperament strážce je tvořen typy, které mají kombinaci písmen SJ (smysly a usuzování). Jako u předchozího temperamentu, také sem řadíme čtyři osobnostní typy, kterými jsou ISTJ, ISFJ, ESTJ, ESFJ.

Temperament strážce nebo též epimétheovský, je určen, aby sloužil a byl užitečný. Tento temperament je strážcem tradice, pořádku, řádu, cti, věrnosti, systému, oddanosti, důkladnosti, loajality. Strážci jsou určeni, aby nás ochránili před strážněmi, které nám způsobují lidé a příroda (Čakrt, 2005, s. 128).

Strážci přijímají realisticky a prakticky informace a stejně tak pak provádí i úkoly. Pro tento temperament je typické organizování lidí,

organizace či zařizování domu. Jejich život se hlavně točí kolem plánů a předpisů. Jsou schopni naplánovat cokoli, od velké společenské akce, přes dovolenou až po snídani. Proto spíše touží po profesích, kde se budou zabývat konkrétními úkoly a kde mohou být hlavními přispěvateli. Jsou odpovědní, pečliví, starostliví a i taková práce jim vyhovuje a umí ji. Můžeme je charakterizovat slovy: spolehlivý, zodpovědný, oddaný, čestný, vytrvalý, pracovitý, starostlivý. (Kroeger, Thuesen, 2004, s. 46).

Mluva tohoto temperamentu je velmi konkrétní. Metafory či analogie bývají pro ně nepraktické a příliš vzletné. Mají sklon brát vše doslova. Pokud je třeba, jsou schopni vyslechnout rozhovor v imaginativní a teoretické rovině, ale při první příležitosti stočí rozhovor k nějakému věcnému tématu. V záležitostech, které je zajímají, jsou schopni vstřebat obrovské množství údajů, které si dokáží přesně vybavit (Čakrt, 2005, s. 129).

Strážci mají potřebu někam patřit, být něčeho součástí, ale svou sounáležitost si chtějí vybudovat a vydobýt sami, nechtějí, aby se jich někdo ujal. Kdyby se dostali do závislého postavení, pravděpodobně by se za sebe velmi styděli. SJ typ je mnohem raději dárce než příjemcem, rádi se starají a opečovávají druhé. To je jejich smysluplná náplň života.

Pro temperament SJ jsou důležité tituly a ocenění, jelikož díky nim mají důkaz o znalostech. Dále je pro ně důležitá historie, jelikož z ní se mohou učit. Říkají, že historie by nám měla ukazovat cesty do budoucnosti.

Strážce nemají příliš stanovené hranice odpovědnosti a zodpovědnosti, aby nemohli přijmout další úkol. Pokud mají rozdělanou nějakou činnost, zpravidla mají velké problémy ji alespoň na chvíli pustit z hlavy. Jsou totiž přesvědčeni, že mají zodpovědnost, aby bylo vše v pořádku a v čas dokončeno. Často tak bývají využíváni ostatními lidmi, kteří jim kladou další povinnosti, a oni je bez protestů přijímají, protože to považuje za svoji povinnost.

Díky svému velkému respektování norem a pravidel, můžeme temperament strážce najít převážně ve světě obchodu, na úřadech, v lékařských ordinacích, v bankách, v lékárnách apod. Vybírají si hlavně ty profese, kde mohou pomáhat druhým. Kromě jiného též tíhnou k povoláním, kde mohou pečovat o druhé.

Strážci jsou lidé, kteří dělají správné věci ve správný čas. Touží každý den přispívat k chodu organizace a posilovat svou sounáležitost vůči společnosti. Nikdy se nevzdávají své odpovědnosti (Keirsey, Bates, 2006, s 39–44).

5.3 Temperament idealisty (Apollónský temperament)

Temperamentu idealisty odpovídají typy s kombinací písmen NF (intuice ve spojení s cítěním). Patří sem čtyři osobnostní typy INFJ, INFP, ENFP, ENFJ. Každý typ se od druhého liší, ale mají určité společné podobnosti.

Můžeme se také setkat s označením apollónský temperament. Je pro ně důležité mít proces osobní proměny a svůj vlastní smysl života. Dokáží lidem poskytnout útěchu, podporu a pochopení.

Idealisté jsou lidé, kteří už od dětského věku mají dar řeči. Děti jako první začínají mluvit a v pozdějších letech mají jejich rodiče pocit, že nezavrou pusy. Svůj mateřský jazyk ovládají naprosto bravurně a nemají problém naučit se cizí řeči. Mají dar být společenštitel a dobře vycházejí s lidmi. Svým povídáním dokáží všechny zaujmout, někdy si ale své příhody a historky trochu přibarvují nebo zcela vymýšlejí. Pak bývají označováni za lháře.

Nemají v oblibě soutěžení a soupeření. Těžko snášejí, že někdo vždy musí být poražený. Bývají však velmi společenští a jsou rádi v demokratickém prostředí, které často pomáhají vytvářet. Nejsou však rádi, pokud by měli být jen jedním z mnoha. Chtějí po sobě zanechat nějakou stopu, chtějí být jedineční a významní. Idealisté bývají často velcí spisovatelé, novináři, dramatici, charismatičtí politici a vůdcové, ale také to jsou úspěšní trenéři či pedagogové (Čakrt, 2005, s. 140–143).

Idealisté jsou velkými romantiky a rádi rozvíjejí romantické vztahy. Bývají vnímaví, něžní, pozorní, vášniví partneři. Chtějí být dobrými a milujícími partnery a často věří, že jejich láska bude věčná. Mají dar u druhého vyvolat pocity, že jejich vztah je velmi jedinečný a zvláštní. Jsou ochotni do svých vztahů investovat velmi mnoho, i když někdy jejich odhady nemusí být správné a oni se pak dočkají pouze zklamání.

Dokáží v lidech najít jejich lepší stránky a odhadovat jejich potenciál. Proto je tak moc přitahují profese, kde mají možnost vytvářet si bohaté sociální kontakty a kde mohou předávat své myšlenky a formovat postoje. Najdeme je proto ve školách, v politických stranách, dobročinných organizacích, ale i třeba na psychiatrii. Nemají moc velký zájem o povolání, která jsou spojena s prodejem či koupí. Raději pracují slovy (Čakrt, 2008, s. 121–128).

NF typy vidí příležitosti, které potom aplikují do mezilidských vztahů. Chtějí pomáhat společnosti například tím, že zakládají různé organizace proti alkoholismu, na záchranu ohrožených zvířat a podobně. Za nejdůležitější pokládají harmonii, jak vnitřní, tak vnější. Idealisté jsou lidé, kteří rádi spí, myslí, pohybují se. Mají rádi lidi a jejich společnost (Kroeger, Thuesen, 2004, s. 45).

5.4 Temperament racionalisty (Prométheovský temperament)

Mezi temperament racionalisty jsou řazeny typy s kombinací písmen NT (intuice a myšlení), což jsou typy INTJ, INTP, ENTP, ENTJ.

Tento temperament bývá též označován prométheovským. Charakterizuje ho touha věci ovládat, pochopit je, proniknout do nich a pomocí tohoto pochopení je zkrotit a ovládnout (Čakrt, 2005, s. 133).

Lidé typu NT chtějí všemu rozumět, chtějí ovládat a předvídat nejrůznější věci a situace. Touží po moci, ale ne v pravém slova smyslu, ale jde jim spíše o způsobilost, povolnost, dovednosti a schopnosti. Jsou to typy, které chtějí a snaží se vždy dělat všechno dobře, i když jim okolnosti a podmínky nepřejí. Jsou určitým způsobem závislí na získávání nových znalostí a dovedností. Stále se chtějí zlepšovat a zdokonalovat a někdy tím mohou být až posedlí. Chtějí o všem vědět, všemu rozumět a vše pochopit. Racionalisté jsou velmi sebekritičtí, vytýkají si sebemenší chyby, a pak prohlašují, že selepší a tvrdě si za tím jdou.

NT typy si nikdy nemyslí, že ví vše a proto svůj výkon neustále zvyšují. Nikdy nedělají věci jen tak. I když ví, že odpočinek je nutný, často se pak stane předmětem pro zlepšování.

Při komunikaci s lidmi nikdy nemluví zbytečně. Mluví vždy jasně, stručně a výstižně. Neradi totiž opakují fakta, která jsou všem zcela jasná. Někdy si však myslí, že kdyby uváděli jasné okolnosti, své okolí by tím nudili. Zaměřují se na precizní volbu slov a doufají, že druzí se budou chovat stejně jako oni. Jejich jednání je jasné, předvídatelné a vychází z logiky.

Racionalisté mají v oblibě získávání informací a poznatků. Velmi se věnují svému vzdělávání a v této věci jsou vytrvalí. Rozvíjí své znalosti a vzdálená jim nebývá matematika, strojírenství, architektura, filozofie

a další obory. To co je náročné, je přitahuje. Žijí převážně prací. Práci se hlavně věnují kvůli zdokonalování a získávání zkušeností. Jedinci typu NT preferují hlavně profese, kde mohou uplatnit své silné stránky. Jsou to profese z oblasti přírodních věd, techniky, filozofie, matematiky a logiky, výzkumu a vývoje a další (Keirsey, Bates, 2006, s. 44–49).

Vůči společnosti jsou racionalisté roztržití a zapomětliví. Často jim unikají takové věci jako, kdy má nějaký příbuzný svátek a narozeniny, kdy je výročí svatby apod. Jejich roztěkanost, ale není pouze vůči druhým, ale může být i vůči nim samým, což nejlépe poznáme v „péči“, kterou věnují svému zevnějšku. Tento temperament nejméně zajímá, co si o nich druzí myslí a jak vypadají. Oděv je pro ně pouze věc, která plní svůj účel (hřeje, zakývá, je levný,...). Neřešení módní trendy, střih, barevné sladění. Tento jejich nezájem se promítá i do vztahu k materiálním statkům. Materiální statky je příliš nezajímají a tak pro ně drahá auta, šperky, značkové oblečení, majetek nic moc neznamena. Jen jedné věci nejsou schopni odolat. A to vlastnictví co největších pozemků okolo jejich domů. Pravděpodobně to souvisí s jejich potřebou svobody a nezávislosti. Dále rádi vlastní velké množství knih a dalších objektů, které představují nahromaděnou moudrost a intelekt. Domy racionalistů tak bývají vyplněny velkým množstvím knih, kdy velké množství z nich zabírají encyklopedie (Čákt, 2005, s. 135–140)

Racionalisté se snaží přijít věcem na kloub a zařadit je do většího kontextu. Někdy jsou danou duševní situací tak zaujatí, že zapomenou situaci opravdu prožívat. Často se ztrácejí ve svých strategiích a přehlížejí každodenní povinnosti. Nejsou příliš orientovaní na citová rozpoložení druhých a tak se běžně stává, že nejsou schopni vnímat složitosti mezilidských vztahů (Čákt, 2008, s. 118).

Závěr

Na závěr nezbyvá než zhodnotit předpoklady, ke kterým jsem v této práci došla. Ve své bakalářské práci jsem se zabývala složitým vývojem této typologie. Snažila jsem se vystihnout její hlavní části a ukázat, že není velmi náročnou typologií osobnosti a že se jedná o typologii, která se může jednoduše využívat v běžném životě.

Myslím, že tato typologie osobnosti je přínosná jak pro andragogy, tak personalisty, a že by se měli naučit typologii osobnosti podle Myersové a Briggsové využívat ve své práci. Tato metoda je velmi dobrá pro poznávání lidí v týmech, umožňuje pochopení různých jednání a projevů kolegů. V týmu pomůže ukázat silné a slabé stránky členů týmu. Pomůže vysvětlit typické fungování týmu, porozumět konfliktům, umožní porozumět cílům a ukáže možnosti dalšího rozvoje jednotlivých členů týmu. Zároveň ale také pomůže porozumět i sobě samému a ukáže nám, na co více bychom měli zaměřit svou pozornost a jaké své stránky více rozvíjet. Všichni by se mohli díky této metodě naučit vnímat lidi ve svém okolí.

Velmi užitečné je též zmínit zápory této typologie. Tato metoda by se neměla využívat při výběru zaměstnanců, i když se tak ve skutečnosti často děje. Testování může být ovlivněno aktuálním fyzickým i psychickým stavem jedince a neexistuje horší nebo lepší typ. Každý má své přednosti, a pokud vyžadujeme něco, co není silnou stránkou daného jedince, neznamená, že nebude schopen tuto činnost vykonávat.

Uvědomuji si, že jsem ve své práci použila některé příklady, které nevyhovují vědeckému charakteru práce, nicméně mi to přišlo jako nejlepší možnost vyjádření pro tyto ukázky.

Soupis bibliografických citací

BERENS, Linda V.; NARDI, Dario. 1999. The 16 Personality types [online]. [cit. 2009-04-01]. Dostupné z WWW: <http://www.16types.com/Request.jsp?IView=ViewArticle&Article=OID%3A260627&Page=OID%3A260628>

BERENS, Linda V.; NARDI, Dario. 1999. [online]. [cit. 2009-04-01]. Dostupné z WWW: <http://www.bestfitttype.com/isfp.html>

BUTT, Joe; HEISS, Marina M. 2005. Introverted Sensing Thinking Perceiving [online]. [cit. 2009-04-01]. Dostupné z WWW: <http://typellogic.com/istp.html>

CRKALOVÁ, Anna, RIETHOF, Norbert. 2007. Jak zefektivnit práci v týmu. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, a.s., 2007. ISBN 978-80-247-1624-4

ČAKRT, Michal. 2005. Typologie osobnosti. Přátelé, milenci, manželé, dospělí a děti. 1. vyd. Praha : Management Press, 2005. ISBN 80-7261-112-7

ČAKRT, Michal. 2008. Typologie osobnosti pro manažery. Kdo jsem já, kdo jste vy? 1. vyd. Praha : Management Press, 2008. ISBN 978-80-85943-12-2

DRAPELA, Victor J. 2003. Přehled teorií osobnosti. 4. vyd. Praha : Portál, 2003. ISBN 80-7178-776-3

KEIRSEY, David; BATES, Marilyn. 2006. Jaký jste typ osobnosti? 1. vyd. Praha : Grada Publishing, a.s., 2006. ISBN 80-247-1425-6

KROEGER, Otto; THUESEN, Janet M. 2004. Typologie: 16 typů osobnosti, které ovlivňují život, lásku a úspěch v práci. 1. vyd. Praha : Triton, 2004. ISBN 80-7254-577-9

- KROEGER, Otto; THUESENOVÁ, Janet M.; RUTLEDGE, Hile. 2006. Typologie pro manažery. 1. vyd. Praha : Triton. 2006. ISBN 80-7254-780-1
- MYERS BRIGGS, Isabel. 1984. The 16 MBTI® Types [online]. [cit. 2009-04-03]. Dostupné z WWW: <http://www.myersbriggs.org/my-mbti-personality-type/mbti-basics/the-16-mbti-types.asp>
- MYERS BRIGGS, Isabel; MCCAULLEY, Mary H.; QUENK, Naomi L. et al. 1998. MBTI manual. A guide to the Development and Use of the Myers-Briggs Type Indicator®. 3rd ed. California : Consulting Psychologists Press, Inc., 1998. ISBN 0-89106-130-4
- NAKONEČNÝ, Milan. 1993. Základy psychologie osobnosti. 1. vyd. Praha : Management Press, 1993. ISBN 80-85603-34-9
- VÁGNEROVÁ, Marie. 2004. Základy psychologie. 1. vyd. Praha : Univerzita Karlova v Praze nakladatelství Karolinum. 2004. ISBN 80-246-0841-3

Bibliografie

BRIDGES, William. 2006. Typologie organizace. Využití osobnostních typů v procesu rozvoje. 1.vyd. Praha : Management Press. 2006. ISBN 80-7261-137-2

HIRSH, Elizabeth; HIRSH, Katherine W.; HIRSH, Sandra K. 2003. Introduction to Type and Teams. 2nd. ed. California : Consulting Psychologists Press, Inc. 2003

KEIRSEY, David. 1998. Please understand me II. Temperament, Character, Intelligence. 1st. ed. California : Prometheus Nemesis Book Company. 1998. ISBN 1-885705-02-6

LAWRENCE, Gordon D. 2000. People types & tiger stripes. 3rd. ed. Florida : CAPT. 2000. ISBN 0-935652-16-7

MYERS BRIGGS, Isabel. 1998. Introduction to Type. 6th. ed. California : Consulting Psychologists Press, Inc. 1998

EVIDENČNÍ LIST KNIHOVNY

Diplomové/Bakalářské práce se půjčují pouze prezenčně!

UŽIVATEL

Potvrzuje svým podpisem, že pokud tuto diplomovou/bakalářskou práci:

Hladníková, N.: Typologie osobnosti podle Myersové a Briggsové

využije ve svém textu, uvede ji v seznamu literatury a bude ji řádně citovat jako jakýkoliv jiný pramen.

Jméno, uživatel, bydliště	Katedra (pracoviště)	Název textu v němž bude práce využita	Datum, podpis

Jméno, uživatel, bydliště	Katedra (pracoviště)	Název textu v němž bude práce využita	Datum, podpis

Jméno, uživatel, bydliště	Katedra (pracoviště)	Název textu v němž bude práce využita	Datum, podpis